

Vergrijzing vakbonden

Het ledenbestand van vakbonden vergriest al jaren, maar dat doet UV-structuur van de bevolking ook. Waarin verschilt de algemene demografische ontwikkeling van die van grote vakbonden zoals de FNV?

De FNV verkeert in zwaar weer: onlangs kondigde directeur Geerdink aan dat het einde van het vermogen in zicht komt als er niets gebeurt. Vermogen dat essentieel is om stakingen van te kunnen betalen. Daarom kondigde de bond aan dat 250 medewerkers het veld moeten ruimen. Het vakbondsbestand is al jaren aan het vergrijzen, maar dat doet de bevolking ook. Het grote verschil is dat jongere leden (45 jaar en jonger) sterk ondervertegenwoordigd zijn en ouderen sterk oververtegenwoordigd (zie figuur 1). En dat is al jaren zo. Daarnaast meldde de directeur dat de organisatiegraad van het FNV – dus hoe representatief is men voor de werkenden in de branche – gedaald is tot 10 procent, terwijl dit landelijk in de periode 2012-2016 nog 19 procent bedroeg. De zorgen zijn duidelijk: bonden zijn een slechte afspiegeling van de bevolkingsstructuur, alleen nu komt het moment dat de financiering van het vakbondswerk echt onder druk staat. Door de vergrijzing zullen de FNV-inkomsten dalen, omdat een gepensioneerd 99 euro per jaar betaalt en een werknemer afhankelijk van zijn inkomen tussen de 99 en 198 euro per jaar. In dat opzicht is het goed te verklaren waarom de FNV in financiële problemen komt: over de laatste jaren is het aandeel werkzame oudere leden (45-65 jaar) stabiel gebleven terwijl het aandeel werkzame leden in de leeftijd 25-45 jaar sterk is afgekald

en de groep gepensioneerden (65 plus) die met korting lid zijn sterk is gegroeid (zie figuur 2). Dit patroon is ook terug te zien bij andere grote vakbonden. Het is in zekere mate de tragedie van vakbonden: juist in een arbeidsmarkt die zich beweegt in de richting van decentralisatie (meer flex-contracten, zzp-ers) zou men verwachten dat het belang van collectieve vertegenwoordiging groeit. Recente cijfers van TNO laten zien dat de meeste werknemers – jong én oud – vakbonden belangrijk vinden. Blijkbaar is er wel waardering, maar niet sterk genoeg om lid te worden van een vakbond. Tegelijkertijd is deze decentralisatie van belangen ook een reflectie van individualisering in de maatschappij: “Ik doe het wel zelf”. Wie voor korte termijn en eigen gewin gaat zal weinig zien in lidmaatschap van een vereniging die gedomineerd wordt door ouderen en bijbehorende thema's, ook al doen de bonden nog zo hun best om hun brede palet aan diensten aan te bieden.

Harry van Dalen, NIDI en Tilburg University, e-mail: dalen@nidi.nl

LITERATUUR:

- Steege, D. ter, E. van Groenigen, R. Kuijpers en J. van Cruchten (2012), Vakbeweging en organisatiegraad werknemers, *Socialeconomische trends*, pp. 9-25

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

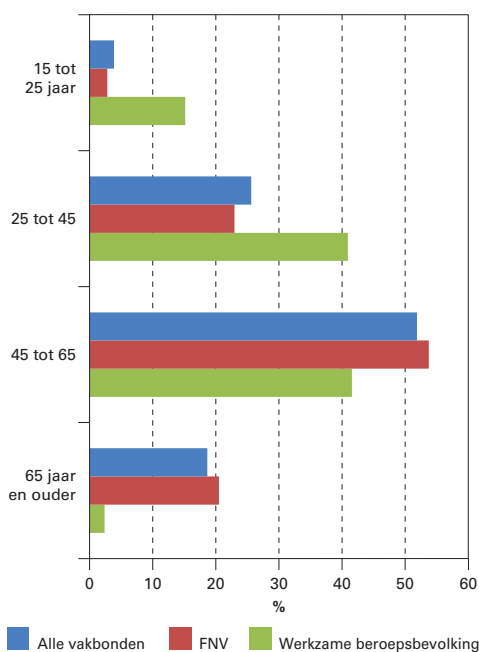
Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding wordt op prijs gesteld. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

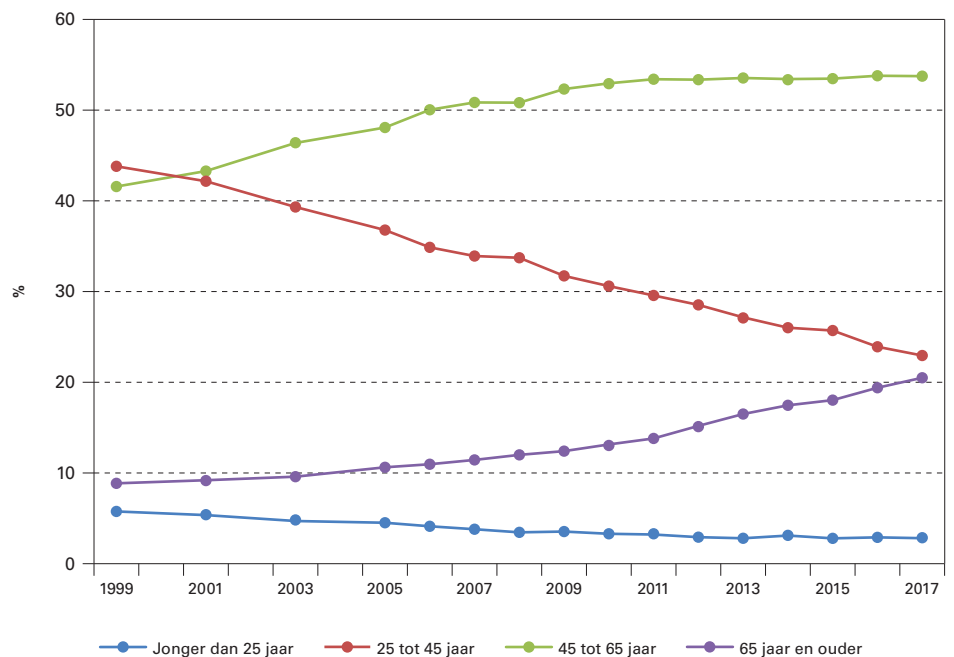
DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Nico van Nimwegen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Jaap Oude Mulders, redacteur Fanny Janssen (RUG), redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	demos.nidi.nl / www.nidi.nl
Abonnementen	gratis
Druk	Koninklijke Van der Most
Opmaak	www.up-score.nl

Figuur 1. Leeftijdsstructuur vakbonden versus werkzame beroepsbevolking in 2017

Bron: CBS StatLine; het aandeel in de beroepsbevolking van 65-plussers heeft uitsluitend betrekking op de leeftijdsgroep 65-75 jaar.

Figuur 2. Verloop van de leeftijdsstructuur van het FNV-ledenbestand, 1999-2017

Bron: CBS - EBB en Statline; voor de jaren 2000, 2002 en 2004 zijn geen waarnemingen.